

Postzegelnieuws

PostNL
Marketing
31 mei 2023

Koninklijke Nederlandse Schaakbond 150 jaar

SAMENVATTING

Uitgifte: [Koninklijke Nederlandse Schaakbond 150 jaar](#)

Uitgiftedatum: 31 mei 2023

Verschijningsvorm: vel met 10 persoonlijke postzegels in 10 verschillende ontwerpen, met waarde aanduiding 1 voor post tot en met 20 gram met een bestemming binnen Nederland

Artikelnummer: 830045

Ontwerp: Wout de Vringer, Den Haag

Fotografie: Gerrit Schreurs, Den Haag

UITGIFTE

In 2023 bestaat de Koninklijke Nederlandse Schaakbond (KNSB) 150 jaar. PostNL besteedt aandacht aan dit jubileum door op 31 mei 2023 een postzegelvel uit te geven met 10 bijzondere schaakpostzegels. Op elke postzegel staat de waarde aanduiding 1 voor post tot en met 20 gram met een bestemming binnen Nederland. Het ontwerp van de postzegels is gemaakt door grafisch ontwerper Wout de Vringer uit Den Haag. De prijs voor een vel met 10 postzegels is € 10,10.

ONDERWERP

Het schaakspel is duizenden jaren oud en kent veel verschillende vormen. Het huidige westerse schaakspel ontstond eind 15e eeuw in Frankrijk. In Nederland zijn vanaf 1822 de eerste schaakverenigingen opgericht. In de tweede helft van de 19e eeuw kwam schaken als sport in bredere kring op. Rond 1900 vonden de eerste Nederlandse schakers aansluiting bij de wereldtop. Op 23 mei 1873 was al de Nederlandschen Schaakbond opgericht. Deze bond kreeg in 1935, het jaar dat de Nederlandse schaker Max Euwe wereldkampioen werd, het predicaat Koninklijk toegekend. De Koninklijke Nederlandse Schaakbond (KNSB) is een van de oudste sportbonden van Nederland, met momenteel rond de 20.000 leden. De schaakbond organiseert voor haar leden landelijke competities en kampioenschappen, zendt vertegenwoordigers uit naar internationale wedstrijden, zorgt voor kaderopleidingen, onderhoudt contacten met subsidiegevers en maakt waar mogelijk propaganda voor het schaken. Bij de KNSB zijn 13 regionale bonden en 400 schaakverenigingen aangesloten, naast bijzondere bonden zoals de Nederlandse Bond van Schaakprobleemvrienden, de Nederlandse Bond van Correspondentieschakers, de Computerschaak Vereniging Nederland, de Alexander Ruebvereniging voor Schaakeindspelstudie, de Nederlandse Schaakvereniging Visueel Gehandicapten en de Persoonlijke Leden.

ONTWERP

Op het postzegelvel [Koninklijke Nederlandse Schaakbond 150 jaar](#) staat een grote illustratie van een zwevend schaakbord, over alle 10 de postzegels. De lijnen en rijen op het schaakbord lopen over de bordrand heen naar de velranden en de tabs door. Op het schaakbord liggen woorden in hetzelfde perspectief als het bord zelf. Het zijn schaaktermen (röntgenschaak, dubbelschaak, en passant slaan, minorpromotie, aftrekaanval, offer, lokken en penning) waarvan de betekenis op de velranden wordt toegelicht. Op iedere postzegel staat onderaan een vooraanzicht van losse

schaakstukken, met de witte stukken op de onderste rij postzegel en de zwarte stukken op de bovenste rij. Op die manier zijn alle 32 schaakstukken afgebeeld die bij aanvang van een schaakpartij op het bord staan. Onder het schaakbord zijn foto's geschoven van verschillende stellingen op andere schaakborden. Op de foto links zet een mannenhand met de witte koningin de zwarte koning schaakmat. Op de foto rechts doet een vrouwenhand met de zwarte koningin hetzelfde bij de witte koning. Uitsneden van deze foto's keren terug op de velranden en de tabs.

TYPOGRAFIE

Het lettertype voor de waarde aanduiding 1 en Nederland is een ontwerp uit 2018 van letterontwerper Martin Majoor uit Arnhem. Voor de overige typografie is gebruikgemaakt van de letter BVH Baldinger (2006-2022, André Baldinger en Fanny Hamelin voor BVH Type uit Parijs). Voor de schaaktermen op het schaakbord is de letter Trade Gothic Condensed gebruikt (1948, Jackson Burke voor Linotype, inmiddels Monotype Imaging Inc uit Woburn, Massachusetts).

ONTWERPER

Het postzegelvel **Koninklijke Nederlandse Schaakbond 150 jaar** is ontworpen door grafisch ontwerper Wout de Vringer uit Den Haag. In zijn jeugd heeft De Vringer wel eens geschaakt, maar daar is het bij gebleven. "Geen bezwaar overigens om een ontwerp voor schaakpostzegels te maken", zegt hij. "Sterker nog, je hebt dan misschien meer ruimte in je hoofd om allerlei ontwerprichtungen te verkennen." Die vrijheid heeft De Vringer volop gebruikt. "In gesprekken met Eric van Breugel van de KNSB kwamen allerlei aanknopingspunten voor het ontwerp naar voren. Er gebeurt veel meer in de schaakwereld dan je op het eerste gezicht denkt. De ontwikkelingen op het gebied van computerschaak bijvoorbeeld, de aanpak om jeugd bij de schaaksport te betrekken, online schaken en schaken in de openbare ruimte, met schaakborden in parken, plantsoenen en op pleinen bijvoorbeeld."

Eerste schetsen

In zijn eerste schetsen probeerde De Vringer zo veel mogelijk aspecten van de schaaksport te vangen, binnen een ontwerpconcept waarin het fotomateriaal over de postzegels doorliep. "Dat leverde mooie beelden op en was ook inhoudelijk sterk. Maar het bleek te fragmentarisch en er ontbrak een overkoepelende gedachte. Daarna heb ik ervoor gekozen om het ontwerp te concentreren op waar het in wezen om draait bij de schaaksport. Namelijk het schaakbord, de stukken, de zetten en de strategieën die schakers toepassen. Want bij echte schakers heeft alles een bedoeling, toeval bestaat niet."

Schuin perspectief

In het nieuwe concept, dat de basis zou worden voor het definitieve ontwerp, plaatste De Vringer een schaakbord pontificaal over het hele postzegelvel. "Zodanig dat het bord op elk van de 10 postzegels te zien is", zegt hij. "Met behulp van een 3D-computerprogramma heb ik het bord als 2D-tekening in perspectief gemaakt, in allerlei posities. Het schuin weglopende perspectief bleek het meest dynamisch te zijn en zorgde ook voor het effect alsof het schaakbord zweeft. Het doorloopeffect op de postzegels zelf is herhaald door onder het schaakbord de lijnen en rijen tot aan de velrand te verlengen, met kleuren die steeds verder vervagen."

Strategische zetten

In de gesprekken met de KNSB waren allerlei schaaktermen aan de orde gekomen, typische uitdrukkingen waarmee schakers hun strategieën duiden om de tegenstander

onder druk te zetten. De Vringer: “Terwijl ik met het perspectief van het schaakbord speelde, kwam als vanzelf de gedachte op om de schaaktermen met dat perspectief mee te laten lopen. In een stevige compacte letter, zodat ze zo groot mogelijk boven op het bord zouden liggen. Met een schaduwlijn om het gevoel van diepte te versterken. Aan het schaakbord zelf heb ik juist met opzet geen schaduw toegevoegd, want dat zou het zwevende effect teniet doen.”

Stukken in de etalage

Op een van de postzegels in eerdere schetsen was gewerkt met afbeeldingen van schaakstukken alsof ze vooraan in een etalage staan. “Die aanpak is in het definitieve ontwerp teruggekomen, maar dan op alle postzegels”, aldus De Vringer. “Met de koning en koningin in het midden en aan weerszijden van hen de torens, lopers en paarden. Op de postzegels aan de buitenkant staan links en rechts de pionnen. Allemaal klassieke schaakstukken, de zogenaamde Stauntonmodellen die bij wedstrijden worden gebruikt. Die zijn glad, dat was wat saai. Daarom heb ik de foto’s van de schaakstukken zodanig gerasterd dat een ribbeleffect ontstond. Zo is het beeld wat spannender geworden, tegen de achtergrond van het strak getekende schaakbord.”

Mat in 1 zet

De keuze voor het schuine perspectief van het schaakbord betekende dat op de buitenste postzegels minder gebeurde dan op de binnenste. De Vringer: “Dat bood de mogelijkheid om aan de buitenkanten aandacht te besteden aan de mens en aan schaakzetten. Bij de KNSB heb ik diagrammen opgevraagd van mat in 1 zet. Situaties waarin schaakmat dreigt, want dat is toch de essentie van het spel. Met een voorkeur voor stellingen in een hoek van het schaakbord, want dat zou het beste aansluiten op de hoeken van het postzegelvel.”

Mannenhand en vrouwenhand

Op basis van de diagrammen maakte De Vringer samen met fotograaf Gerrit Schreurs foto’s van allerlei situaties met handen boven een schaakbord, vlak voordat de koningin de koning schaakmat zet. “De foto’s zijn als aparte laag aan het ontwerp toegevoegd, maar wel zo dat de stellingen herkenbaar bleven, zeker voor schakers. Het zijn twee verschillende foto’s, van twee verschillende eindspelen. Met links een mannenhand en rechts een vrouwenhand. De foto’s lopen onder het schaakbord door en ontmoeten elkaar in het midden, maar dat is nauwelijks meer te zien.”

Serius en tijdloos

Het postzegelvel **Koninklijke Nederlandse Schaakbond 150 jaar** is gebaseerd op een dynamisch en gelaagd ontwerp waarin de ontwerper de schaaksport van verschillende kanten belicht. In het ontwerp zijn ook invloeden te onderkennen van kunststromingen en ontwerpers die belangrijk zijn voor De Vringer. “Ik wilde vooral een dynamisch ontwerp maken waarin veel gebeurt”, zegt hij. “Het doortrekken van de rijen en lijnen tot de velranden heeft te maken met mijn interesse in het constructivisme, een stroming die werkte met perspectieven, geometrische vormen en zwevende constructies. De collagetechniek heeft weer te maken met mijn bewondering voor de ontwerpethiek van ontwerpers als Piet Zwart en Dick Elffers. Ook mijn kleurkeuze heeft met hun opvattingen te maken. Naast het gebruik van felle kleuren werkten zij ook met serieuze en tijdloze kleuren. En die passen in mijn optiek heel goed bij het karakter van de schaaksport.”

Over de ontwerper

Wout de Vringer (1959, Rijswijk) studeerde grafisch ontwerpen aan de Koninklijke Academie voor Kunst en Vormgeving Den Bosch, waar hij in 1984 afstudeerde. De Vringer werkte voor verschillende ontwerp bureaus in Den Haag, waarna hij samen met Ben Faydherbe in 1986 zijn eigen bureau begon onder de naam Faydherbe/De Vringer. Sinds 2012 werkt Wout de Vringer voor zichzelf, waarbij hij zich vooral richt op het ontwerpen van boeken voor verschillende uitgeverijen en van werk voor culturele instellingen zoals het Museon in Den Haag en Stadmuseum Tilburg. Tot recente boeken van zijn hand behoren *Borealis* van Jeroen Toirkens en Jelle Brandt Corstius (uitgeverij Lannoo, 2020), *The Rat Gazette* van Arjan Schuitman (uitgeverij Komma, 2020), *Big Green Egg Modus Operandi* van Michèl Lambermon (uitgeverij Komma 2020), *Aspect Ratio* van Sjimmmie Veenhuis (uitgeverij Komma, 2022) en *Het magisch kwadraat II* van Elisabeth Müller (eigen uitgave Elisabeth Müller, 2023). Voor PostNL ontwierp De Vringer eerder het postzegelvel **175 jaar spoorwegen in Nederland** (2014).

VERKOOP/ GELDIGHEID

De postzegels zijn, zolang de voorraad strekt, verkrijgbaar via www.postnl.nl/bijzondere-postzegels. De postzegels zijn ook telefonisch te bestellen bij de klantenservice van Collect Club op telefoonnummer 088 - 868 99 00. De geldigheidstermijn is onbepaald.

WAARDE

Op deze postzegel staat waarde aanduiding 1, bedoeld voor post tot en met 20 gram met een bestemming binnen Nederland. De prijs per postzegel met 10 postzegels bedraagt € 10,10.

TECHNISCHE GEGEVENS

Postzegelformaat	30 x 40 mm (bxh)
Velformaat	170 x 122 mm (bxh)
Papier	normaal met fosforopdruk
Gomming	gegomd
Druktechniek	offset
Drukkleuren	cyaan, magenta, geel, zwart
Oplage	5000 vellen
Versrijningsvorm	vel met 10 persoonlijke postzegels in 10 verschillende ontwerpen
Waardeaanduiding	waardeaanduiding 1 voor post tot en met 20 gram met een bestemming binnen Nederland
Ontwerp	Wout de Vringer, Den Haag
Fotografie	Gerrit Schreurs, Den Haag
Artikelnummer	830045

COPYRIGHT

© 2023 Koninklijke PostNL BV